

Sygn. akt III U 342/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Łomży

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSO Sławomir Bagiński

Protokolant : sekr. sąd. grzegorz B.

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2013 r. w Łomży

sprawy (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

z udziałem ubezpieczonego M. S.

o wymiar składek

na skutek odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 08.03.2013 r. Nr (...)

1. oddala odwołanie;

2. zasądza od (...) (...)Sp. z o. o. w Ł. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) (...) złoty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III U 342/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 8.03.2013 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c oraz art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.) oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 z późn. zm.) stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia M. S. u płatnika składek (...)Spółka z o.o. w Ł. wynosi:

Okres	(...) emerytalne i rentowe	Ubezpieczenie chorobowe	Ubezpieczenie wypadkowe	Ubezpieczenie zdrowotne
12-2007r.	(...)	(...)	(...)	(...)

03-2008r.	(...)	(...)	(...)	(...)
12-2008r.	(...)	(...)	(...)	(...)
04-2009r.	(...)	(...)	(...)	(...)
12-2009r.	(...)	(...)	(...)	(...)

W uzasadnieniu podniesiono, że w wyniku przeprowadzonej przez ZUS kontroli ustalono, że płatnik składek (...) Spółka z o.o. w Ł. nie naliczył składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od przyznanych pracownikowi bonów towarowych w w grudniu 2007 r. w kwocie 320 zł, w marcu 2008 r. w kwocie 250 zł, w grudniu 2008 r. w kwocie 260 zł, w kwietniu 2009 r. w kwocie 250 zł, w grudniu 2009 r. w kwocie 230 zł.

Wyjaśniono, że - jak wynika z ustaleń kontroli - pracownicy nie składali wniosków, ani oświadczeń o dochodzie przypadającym na osobę w rodzinie. Na świadczenia dotyczące tzw. świątecznych bonów towarowych w imieniu pracowników wnioski zbiorowe składały organizacje związkowe.

Podniesiono, że Regulamin Funduszu Socjalnego obowiązujący w (...)Spółka z o.o. w Ł. nie zawiera zapisów i kryteriów przyznawania pracownikom pomocy w formie bonów towarowych. Kryterium przydziału bonów towarowych i ich wartość zawierają: pismo Zarządu Spółki z 15- 03-2007r., wnioski związków zawodowych o udzielenie pracownikom pomocy w formie bonów z 14-03-2007r. i 17-03-2009r. oraz wnioski D. E.-Pracowniczego do Prezesa Zarządu z dnia 03-03-2008r. W pismach tych zostały określone zasady pomocy w postaci bonów towarowych tj. określenie wartości bonów przyznanych pracownikom według kryterium dochodowego uzależnionego od dochodu osiąganego przez pracownika w Spółce. Płatnik składek nie przedstawił do kontroli wniosków ani oświadczeń o dochodach. Wskazano, że zgodnie z uzyskanymi wyjaśnieniami, wartość wydawanych bonów była określona na podstawie dochodów pracownika jakie osiągał w Spółce (...)w roku poprzedzającym rok, w którym były wydane bony towarowe.

W ocenie ZUS należy zatem przyjąć, że sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracowników (art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych) nie była brana pod uwagę. Dlatego istnieją podstawy do przyjęcia, że przyznanie bonów towarowych z funduszu socjalnego przez (...)Spółka z o.o. w Ł. nie nastąpiło z uwzględnieniem kryterium socjalnego (art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych), a tym samym ich równowartość będzie stanowiła podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. podał, że zastrzeżenia do ustaleń protokołu kontroli z 26.11.2012 r. wniesione przez płatnika składek, nie zostały uwzględnione.

Odwołanie od ww. decyzji wniosło (...)Sp. z o.o., zarzucając mu:

1) sprzeczność ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym, zgromadzonym w trakcie postępowania przed organem rentowym, polegającą na przyjęciu, iż przy przyznawaniu pomocy pracownikom w postaci bonów z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie brano pod uwagę ich sytuacji materialnej i rodzinnej;

2) naruszenie art.8 ust.2 ustawy z dnia 4.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996r. Nr 70 poz. 335 ze zm.), poprzez błędną wykładnię tych przepisów i przyjęcie, że uwzględnianie sytuacji majątkowej, rodzinnej i życiowej przy przydziale świadczeń osobom uprawnionym oznacza konieczność składania przez nich pisemnych wniosków oraz indywidualnego badania dochodów rodziny w postaci pisemnych oświadczeń;

3) niezastosowanie do oceny porozumień pomiędzy związkiem zawodowym a pracodawcą, dotyczących przydziału świadczeń przez odwołującego się, art. 60 kodeksu cywilnego w zw. z art. 300 kodeksu pracy w zw. z art.27 ustawy z dnia 23.05.1991r. o związkach zawodowych (Dz.U.2001.79.854 j.t. ze zm.) i nie uznanie tych czynności jako zmian obowiązującego Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych;

4) niezastosowanie w sprawie postanowień art. 21 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.Dz.U.2009.205.1585 ze zm.) w zw. z §2 ust.1 pkt.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 1998r. nr 161 poz. 1106), zgodnie z którymi podstawy wymiaru składek nie stanowią m.in. przychody pracowników w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

5) naruszenie art.21 w zw. z art.86 ust.2 pkt.2 i 87 ust.1 pkt.1 cytowanej wyżej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i §2 ust.1 pkt.19 cytowanego rozporządzenia (...) w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w zw. z art. 23 ustawy z dn. z dnia 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j.Dz.U.2002.101.926 ze zm.) i art. 22¹ kodeksu pracy, poprzez uznanie prawa organu rentowego do kontrolowania kryteriów i zasad przydziału świadczeń socjalnych.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie narzuca formy, ani kryteriów badania sytuacji materialnej pracowników, pozostawiając tę kwestię stronom regulaminu. Regulamin nie uregulował zasad przydziału spornych świadczeń, ale też nie wymagał do swojej zmiany szczególnej formy (§ 8 Regulaminu). Zdaniem odwołującego brak dostatecznej regulacji w regulaminie nie odbiera świadczeniu waloru przynależności do sfery świadczeń finansowanych z funduszu zakładowego świadczeń socjalnych.

Ponadto odwołujący stwierdził, że podział środków funduszu wg. zasad ustalonych wspólnie pomiędzy organizacją związkową a pracodawcą powinien być traktowany jako zmiana lub konkretyzacja obowiązującego Regulaminu, ustalonego w trybie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 23.05.1991 r. o związkach zawodowych. Odwołujący podkreślił, że ustawodawca, zgodnie z powołanym przepisem, wymaga jedynie aby regulamin taki, był ustalony w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową i zawierał zasady wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w tym podział środków z tego funduszu na poszczególne cele i rodzaje. Dlatego zawarte porozumienie z działającymi u odwołującego organizacjami związkowymi, w istocie stanowiły konkretyzację obowiązującego Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń.

Odwołujący również wskazał, że o zwolnieniu ze składek decyduje wyłącznie spełnienie dwóch warunków: 1) realizacji celu socjalnego, 2) sfinansowanie świadczenia ze środków zgromadzonych na rachunku zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W uzasadnieniach stwierdzono, że oba te warunki zostały przez płatnika spełnione, zatem przyznane pracownikom bony towarowe objęte są zwolnieniem, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Wskazując na powyższe odwołujący wniósł o: zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne zainteresowanego, nie obejmuje świadczeń pieniężnych otrzymanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji i uzasadnieniu.

Zainteresowany M. S. nie zajął stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Od 1.01.1995 r. w (...)Sp. z o.o. w Ł. obowiązuje regulamin dotyczący podziału środków oraz zasad korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – zwany dalej regulaminem (k. 11-15 akt kontroli akta sprawy III U 245/13).

Zgodnie z § 4 ust. 1 regulaminu, fundusz świadczeń socjalnych dzieli się wewnętrznie na: działalność socjalną obejmującą wypoczynek, sport, turystykę, działalność kulturalno-oświatową oraz zwrotną pomoc na cele mieszkaniowe. W § 6 regulaminu określono, iż z kwoty środków przewidzianych na działalność socjalną w pierwszej kolejności zabezpiecza się środki na wczasy turystyczne (ust.1), następnie wydziela się środki naliczone dla emerytów i rencistów (ust.2), na wydatki losowe (wiązańki, upominki z okazji przejścia na emeryturę) przeznacza się do dyspozycji Dyrektora Przedsiębiorstwa każdorazowo 1,5% odpisu podstawowego (ust.3). Pozostałą kwotę z odpisu rocznego powiększoną o pozostałości roku ubiegłego przeznacza się na indywidualne formy wykorzystania. Kwotę tę dzieli się przez ilość zatrudnionych pracowników i ustala się tzw. limit pracowniczy. Wskazano, że w ramach tego limitu na wnioski pracowników można: organizować paczki noworoczne, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, rekompensować koszty wypoczynku sobotnio-niedzielnego (ust. 4).

Regulamin ustala, iż zmian regulaminu można dokonywać z początkiem roku kalendarzowego, ale za zgodą organizacji związkowych przy (...)w Ł. (§ 8).

Regulamin z 1.01.1995 r. dotychczas nie uległ zmianie.

W ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w miesiącach kwiecień i grudzień 2007 r., marzec i grudzień 2008 r. oraz kwiecień i grudzień 2009 r., pracownicy (...) Sp. z o.o. w Ł. otrzymali świadczenia w postaci bonów towarowych z okazji Świąt Wielkiej Nocy i Bożego Narodzenia. M. S. otrzymał bony towarowe w w grudniu 2007 r. o wartości 320 zł, w marcu 2008 r. o wartości 250 zł, w grudniu 2008 r. o wartości 260 zł, w kwietniu 2009 r. o wartości 250 zł, w grudniu 2009 r. o wartości 230 zł.

B. towarowe były przyznawane na skutek porozumienia pracodawcy z działającymi u płatnika związkami zawodowymi. Podstawę przyznania środków stanowił preliminarz wydatków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określający kierunki wykorzystania funduszu socjalnego z podziałem na poszczególne rodzaje świadczeń i przypisane im kwoty, przygotowany przez dział ekonomiczno-pracowniczy. Propozycja rozdziału środków z funduszu socjalnego była dyskutowana na forum związków zawodowych. Po osiągnięciu konsensusu między pracodawcą a związkami zawodowymi, pracodawca wystosowywał ostateczne pismo będące rezultatem porozumień, które było parafowane przez pracodawcę i przedstawicieli związków (k. 77,79,81 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13). Po zatwierdzeniu podziału środków, regułą było, że związki zawodowe występowały do pracodawcy o określenie kryterium oceny różnicowania wartości bonów. Jeżeli w tym przedmiocie doszło do uzgodnień, formułowane były ponownie pisma i parafowane przez obie strony. W konsekwencji wartość bonów towarowych każdorazowo była zróżnicowana wg. kryterium dochodu osiągniętego w (...) Sp. z o.o. w Ł. w trakcie roku poprzedzającego rok otrzymania świadczenia (k. 17,19,21,23 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

Do związków zawodowych działających u płatnika składek w latach 2007-2009 należało ok. 70-80% pracowników.

W kwietniu 2007 r. 1 pracownik otrzymał bony towarowe o wartości nominalnej 50 zł, 5 pracowników o wartości 280 zł, 99 pracowników o wartości 300 zł i 5 pracowników o wartości 320 zł (k. 25-29 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

W grudniu 2007 r. 5 pracowników otrzymało bony towarowe o wartości nominalnej 300 zł, 99 pracowników o wartości 320 zł, 4 pracowników o wartości 350 zł i 2 pracowników o wartości 500 zł (k. 31-35 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

W marcu 2008 r. 6 pracowników otrzymało bony towarowe o wartości nominalnej 230 zł, 86 pracowników o wartości 240 zł, 18 pracowników o wartości 250 zł (k. 37-45 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

W grudniu 2008 r. 6 pracowników otrzymało bony towarowe o wartości nominalnej 230 zł, 89 pracowników o wartości 240 zł i 17 pracowników o wartości 260 zł (k. 47-51 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

W kwietniu 2009 r. 7 pracowników otrzymało bony towarowe o wartości nominalnej 230 zł, 95 pracowników o wartości 250 zł, 11 pracowników o wartości 270 zł (k. 53-61 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

W grudniu 2009 r. 7 pracowników otrzymało bony towarowe o wartości nominalnej 200 zł, 92 pracowników o wartości 230 zł, 11 pracowników o wartości 250 zł (k. 63-71 akt kontroli, akta sprawy III U 245/13).

Przed podejmowaniem decyzji o przyznaniu bonów nie ustalano aktualnej sytuacji rodzinnej i materialnej pracowników. Pracownicy nie składali pisemnych wniosków o ich przyznanie oraz oświadczeń o dochodach rodziny.

Od wartości bonów nie zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie 8.11.2012 r. – 26.11.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przeprowadził w (...) Ł. kontrolę, między innymi prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład. W protokole kontrolnym stwierdził nieprawidłowości dotyczące ujęcia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, wypadkowe, chorobowe i zdrowotne wartości bonów przyznanych osobom uprawnionym w latach 2007-2012 (k. 83-99 akt kontroli akta sprawy III U 245/13). W następstwie przeprowadzonego postępowania kontrolnego organ rentowy wydał decyzje – obecnie zaskarżone.

Powyższe okoliczności zostały ustalone na podstawie akt kontroli ZUS stanowiących załącznik do sprawy tut. Sądu III U 245/13 oraz zeznań świadków oraz prezesa zarządu (...) przesłuchanego w charakterze strony w sprawie tut. Sądu III U 245/13. Osoby słuchane w sprawie zgodnie przedstawiły okoliczności poprzedzające przydział bonów towarowych poszczególnym osobom uprawnionym, tj. związane z procesem konsultacyjnym pracodawcy i związków zawodowych. W tym zakresie ich zeznania zasługują na wiarę i stanowią podstawę ustaleń faktycznych.

Świadek J. B. zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 00:18:16 k. 26 akt III U 245/13), że pracuje w (...) na stanowisku kierowca-mechanik, pełnił również funkcję v-ce przewodniczącego związku zawodowego Solidarność 80 w latach 2004-2010. Odpowiadając na pytania pełnomocnika strony odwołującej podał, że uczestniczył w rozmowach na temat przydziału świadczeń. Opisał, że najpierw zarząd spółki występował z pismem wskazując, jaka kwota z funduszu socjalnego jest do wykorzystania, co następnie dyskutowane było na forum związków zawodowych. Podział pieniędzy z funduszu socjalnego był na początku roku. Odnośnie bonów towarowych rozmowy toczyły się po tym jak było wiadomo jaka pula pieniędzy została na nie przeznaczona. Świadek zeznał, że w związku z tym, iż kwoty nie były duże, zdecydowali iż kryterium przydziału bonów powinien stanowić dochód pracownika w spółce i bony o najniższej wartości otrzymywali pracownicy, którzy zarabiali najwięcej. W tym zakresie współpracowaliśmy również z drugim związkiem zawodowym działającym u pracodawcy. Świadek oświadczył, że swoje uzgodnienia traktowali jako formę zmiany, czy też aneksu do regulaminu. Na pytanie pełnomocnika ZUS świadek zeznał, że między innymi podstawą przyznania bonów stanowił § 8 regulaminu dotyczący możliwości zmiany regulaminu. Odnośnie okazanego przez przewodniczącego pisma podziału zakładowego funduszu świadczeń socjalnych świadek podał, że widniejące na pismach pieczęcie oznaczają, iż powyższe zostało uzgodnione i zaakceptowane przez związki zawodowe.

Świadek J. G. zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 00:29:06 k. 26 akt III U 245/13), że pracuje w (...) na stanowisku kierownika działu ekonomiczno-pracowniczego i organizacyjnego, nie pełnił żadnej funkcji w związkach zawodowych. W latach 2007-2009 zajmował się sprawami organizacyjnymi przydziału świadczeń socjalnych ze strony pracodawcy. Świadek wyjaśnił, że co roku przygotowywali preliminarze wydatków kierunki wykorzystania funduszu socjalnego z podziałem na poszczególne rodzaje świadczeń i przypisane im kwoty. To przedkładali związkowi zawodowemu do dyskusji. Dokumenty z reguły wracały z korektami. Jeżeli z pracodawcą został osiągnięty konsensus, to był on podpisywany przez pracodawcę i związki zawodowe. Dokumenty te traktowali jako uzupełnienie, jako aneksy do obowiązującego regulaminu. Następnie w oparciu o zatwierdzone na dany rok preliminarze wydatków,

albo z inicjatywy związków zawodowych albo pracodawcy, występowano do drugiej strony o zastosowanie kryterium oceny sytuacji materialnej osób uprawnionych do otrzymywania świadczeń. Odnośnie okoliczności poprzedzających powstanie okazanych świadczeniowi dokumentów w postaci podziału zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z lat 2007, 2008 i 2009 oraz pism z 14.03.2007 r. kierowanego przez (...) do Zarządu, z 15.03.2007 r. kierowanego do Związków Zawodowych oraz z 3.03.2008 r. kierowanego do prezesa zarządu i z 17.03.2009 r. kierowanego do (...), świadek opisał, że z momentem kiedy ukazywała się podstawa naliczenia wielkości funduszu socjalnego ok stycznia-lutego, pracownik sporządzał projekt podziału funduszu socjalnego, ujmując kierunki wykorzystania funduszu, takie jak wczasy turystyczne, pożyczki mieszkaniowe, imprezy zakładowe i bony towarowe. Propozycja ta była przekazywana do konsultacji związków zawodowych. Po osiągnięciu konsensusu, prezes jako pracodawca wystosował do związków zawodowych pismo, po akceptacji go przez związki zawodowe, dokument ten stał się częścią regulaminu. Te dokumenty powstawały po wcześniejszych konsultacjach. Świadek podał, że wobec zatwierdzonego już podziału środków, jego obowiązkiem była realizacja. Regułą było, że związki zawodowe występowały do pracodawcy o określenie kryterium oceny różnicowania bonów, a raz zdarzyło się, że z inicjatywą wystąpił pracodawca. Jeżeli w tym przedmiocie doszło do uzgodnień, formułowane były pisma i parafowane przez obie strony. Sposób podziału środków był akceptowany przez pracowników. Świadek wskazał, że zgodnie z § 8 wszelkie zmiany do regulaminu mogły nastąpić w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi. Wyjaśnił, że zapisy uzgodnień nie zmieniały żadnego punktu regulaminu, tylko wprowadzały dodatkowe treści. Świadek podał również, iż do związków zawodowych należało ok 70-80 osób ze 110 pracowników. Osoby, które nie należały do związków zawodowych również mogły się wypowiedzieć odnośnie podziału środków. Pisma nie były wywieszane na tablicy ogłoszeń, ale były powszechne, krążyły po wydziałach. Świadek wskazał, że przydział bonów odbywał się poza § 6 regulaminu, przepis ten nie dotyczył tej sytuacji.

Świadek J. W. (1) zeznał (nagranie audio-video znacznik czasowy 01:00:46 k. 26 akt III U 245/13), że pracuje w (...) na stanowisku mistrza do spraw sieci kanalizacyjnej, jest przewodniczącym komisji zakładowej Solidarność od około 17 lat. Podał, że przydział bonów towarowych odbywał się zazwyczaj z inicjatywy związków zawodowych. Przeważnie dostawali podział funduszu, zbierali się jako komisja zakładowa i dyskutowali na ten temat. Po uzgodnieniach w komisji zakładowej spotykali się z prezesem. Jako komisja zakładowa do razy występowali aby przydział bonów był zróżnicowany i odbywał się w oparciu o kryterium dochód w spółce. Zróżnicowanie pod względem dochodów było akceptowane przez związki zawodowe. Pisma formułowane były po negocjacjach. Komisja zakładowa liczyła od 10-15 osób. Do związku zawodowego Solidarność należy ok 70 osób. W dwóch związkach zawodowych było ok 80% załogi.

Prezes zarządu spółki G. L. przesłuchany w charakterze strony (nagranie audio-video znacznik czasowy 01:24:49, k. 26 akt III U 245/13) podał, że okazane pisma dotyczące zawartych ze związkami porozumień co do podziału środków z funduszu socjalnego należy traktować jako zmianę regulaminu, jako źródło wypłaty świadczeń talonów. Opisał, że co roku dział ekonomiczno-pracowniczy dokonywał wyliczeń środków z funduszu socjalnego. Taką propozycję jako zarząd składali do związków zawodowych. Kiedy związki zawodowe wypracowały swoje stanowisko, pracodawca spotykał się z przedstawicielami związków. Okazane dokumenty były rezultatem konsensusu. Wyjaśnił, że taka praktyka i taki sposób podziału i zastosowane kryterium było akceptowane przez pracowników. Wskazał, że pracownicy nie zgadzali się na składanie oświadczeń o dochodach rodziny. Ponadto podejmowane były próby aktualizacji regulaminu, ale nie można było dojść do porozumienia ze związkami zawodowymi. Dlatego corocznie uzupełniali regulamin co do przydziału bonów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało oddaleniu.

Okolicznością bezsporną było, iż obowiązujący u płatnika regulamin nie przewidywał możliwości przyznania osobom uprawnionym świadczeń w postaci bonów towarowych, ani też nie określał zasad dystrybucji środków z funduszu świadczeń socjalnych pod względem kryteriów socjalnych. Strona odwołująca za podstawę przyznawania spornych świadczeń uznawała pisma zawierające zasady podziału zakładowego funduszu świadczeń socjalnych za lata 2007-2009 (k. 77,79,81 akt kontroli) oraz pisma wymieniane między związkami zawodowymi, zarządem spółki i prezesem zawierające zasady podziału środków przeznaczonych na bony towarowe (k. 17,19,21,23 akt kontroli).

Według twierdzeń płatnika, popartych zeznaniami świadków pisma te należy traktować jako aneks do regulaminu podziału środków oraz zasad korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, przy czym bez znaczenia dla ich zakwalifikowania pozostaje fakt, iż nie zostały one określone jako aneksy. W ocenie odwołującego, jak też świadków obowiązujący regulamin pozwalał na taką formę zmiany, albowiem nie zawierał żadnych wymogów co do swojej modyfikacji. Wobec powyższego pierwszą kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w sprawie było rozważanie, czy pisma, na które powołuje się strona odwołująca, stanowiły zmianę regulaminy, a co za tym idzie, czy mogły być podstawą prawną przydziału bonów towarowych.

Śledząc proces uzgodnień pomiędzy pracodawcą a związkami zawodowymi, wynikający z przedstawionego wyżej materiału dowodowego, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż ustalony przez Sąd proces konsultacji nie doprowadził do zmian w regulaminie, a pisma będące jego rezultatem nie stanowią aneksu do regulaminu. Szczegółowo będzie o tym jeszcze mowa.

Zgodnie z art. 18 ust. 1, art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 2005, poz.1585 t.j.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu między innymi zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361 t.j.), uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.) - zwanego dalej „rozporządzeniem”, podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne **w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych**. Zatem ocena, czy zostały spełnione przesłanki do wyłączenia z podstawy wymiaru składek świadczeń pieniężnych przyznanych przez płatnika składek pracownikom w spornym okresie, nie może zostać dokonana w oderwaniu od przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 592) – zwanej dalej „ustawą”.

Stosowanie do art. 8 ust. 2 ustawy zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Przyznanie świadczenia poza trybem przewidzianym w regulaminie stanowi naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym stanowi naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 20.06.2012 r., sygn. I UK 140/12, Lex nr 1211542).

Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest wewnątrzzakładowym aktem normatywnym konkretyzującym i rozwijającym określone w ustawie zasady gospodarowania środkami funduszu, przeznaczania środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznawania indywidualnych świadczeń socjalnych. Stanowi on źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. Dlatego wydanie regulaminu funduszu świadczeń socjalnych, a także wprowadzania zmian do tego regulaminu, nie może być traktowane jako czynność prawna. Regulamin jest aktem o charakterze normatywnym i jego wydanie stanowi akt z zakresu tworzenia prawa, a nie czynność prawną. Ważność (skuteczność) tego aktu podlega ocenie z punktu widzenia zasad tworzenia prawa, w tym zasad oparcia tego aktu o przepisy wyższego rządu i jego wydania w granicach upoważnienia zawartego w tych przepisach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18.12.2002 r., sygn. I PKN 693/01, OSNP 2004, nr 12, poz. 205). Podstawę

prawną wydania regulaminu funduszu świadczeń socjalnych stanowi art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2012 r., poz. 592 t.j.). Stosowanie do jego treści zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Przewidziany w art. 8 ust. 2 u.z.f.s.s. oraz w odpowiednich przepisach ustawy o związkach zawodowych tryb wprowadzania regulaminu ma zastosowanie także przy wprowadzaniu zmian do regulaminu.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U.z 2001 r., Nr 79, poz. 854) ustalanie zasad wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w tym podział środków z tego funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności, ustala pracodawca w regulaminie uzgodnionym z zakładową organizacją związkową. W myśl art. 30 ust. 1 w zakładzie pracy, w którym działa więcej niż jedna organizacja związkowa, każda z nich broni praw i reprezentuje interesy swych członków. W sprawach wymagających zawarcia porozumienia lub uzgodnienia stanowiska z organizacjami związkowymi, organizacje te przedstawiają wspólnie uzgodnione stanowisko. Sposób ustalania i przedstawiania tego stanowiska przez każdorazowo wyłanianą do tych spraw wspólną reprezentację związkową określa porozumienie zawarte przez organizacje związkowe (ust. 4). Jeżeli w sprawie między innymi ustalenia regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych organizacje związkowe albo organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu art. 241^{25a} Kodeksu pracy, nie przedstawią wspólnie uzgodnionego stanowiska w terminie 30 dni, decyzje w tych sprawach podejmuje pracodawca, po rozpatrzeniu odrębnych stanowisk organizacji związkowych (ust. 5).

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że o ile sposób wydatkowania środków z funduszu socjalnego oraz ustalenia kryteriów przyznania bonów towarowych był przedmiotem konsultacji pracodawcy ze związkami zawodowymi, ale w sensie normatywnym nie zakończył się on skutecznym wejściem w życie zmian do regulaminu funduszu świadczeń socjalnych. Wnioski związków zawodowych kierowane do zarządu spółki i prezesa (k. 19, 23, 21 akt kontroli), czy też pismo zarządu adresowane do związków zawodowych nie mogą same w sobie stanowić aneksu do regulaminu. Mimo, iż parafowane przez przedstawicieli władz związkowych oraz prezesa zarządu (w tym nie wszystkie), zdaniem Sądu Okręgowego, są one jedynie jednym z ujawnionych elementów konsultacji, a nie aneksem do regulaminu. Dopiero w wyniku wykonania porozumień końcowych winien być sporządzony aneks do regulaminu. Nie można również zapominać, że nie wszyscy pracownicy byli zrzeszeni w związkach zawodowych i ich opinia nie była elementem konsultacji.

Należy także wskazać, że aby można było stosować opracowaną zmianę regulaminu (aneksu), niezbędne jest jej wejście w życie. Strony nie ustaliły od kiedy i w jakiej formie zmiana ta ma nastąpić. Pracownicy, jako adresaci świadczeń socjalnych, mają mieć zapewniony bieżący wgląd do regulaminów, powinni wiedzieć jakie są kierunki wydatkowania środków z funduszu świadczeń socjalnych oraz kryteria podziału świadczeń i od kiedy będą stosowane. Dlatego samo skierowanie wniosku do organizacji związkowej lub pracodawcy i podpisanie go przez drugą stronę nie może przesądzać o wejściu w życie zmiany do aktu normatywnego będące źródłem prawa pracy. Umożliwienie pracownikom zapoznania się z treścią zmiany regulaminu jest wyrazem dbałości pracodawcy o dobro pracowników - dostarczania informacji ważnych z punktu widzenia realizacji uprawnień pracowniczych. W rocznych preliminarzach wydatków nie zawarto przecież zasad podziału środków o charakterze abstrakcyjnym, czyli dotyczącym powtarzalnych zachowań, wielokrotnego zastosowania. W konkretnym roku określano podział konkretnych kwot funduszu na poszczególne cele. Był to zatem, mniej lub bardziej udolny akt stosowania prawa, a nie jego tworzenia (zmiany).

Z wyżej przedstawionych powodów, Sąd Okręgowy uznał, iż w sprawie nie doszło do zmiany regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Podział bonów towarowych nastąpił zatem wbrew ustaleniom regulaminu. W regulaminie obowiązującym u płatnika, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy (§ 6) określono, iż z kwoty środków przewidzianych na działalność socjalną w pierwszej kolejności zabezpiecza się środki na wczasy turystyczne, następnie wydziela się środki naliczone dla emerytów i rencistów, na wydatki losowe (wiązanki, upominki z okazji przejścia na emeryturę) oraz, że pozostałą kwotę z odpisu rocznego powiększoną o pozostałości roku ubiegłego

przeznacza się na indywidualne formy wykorzystania. Kwotę tę dzieli się przez ilość zatrudnionych pracowników i ustala się tzw. limit pracowniczy. Wskazano, że w ramach tego limitu na wnioski pracowników można: organizować paczki noworoczne, Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, rekompensować koszty wypoczynku sobotnio-niedzielnego (ust. 4). Regulamin nie przywidywał możliwości finansowania świadczeń w postaci bonów towarowych z okazji Ś. W. Nocy i Świąt Bożego Narodzenia. Świadczenia przyznane przez odwołującego w spornym okresie były zatem świadczeniami pozaregulaminowymi. Wskazać też można, że świadek J. J. W. - jeden z sygnatariuszy regulaminu (nagranie audio-video znacznik czasowy 01:15:57 - 01:18:44, k. 26), jak też prezes spółki G. L. (nagranie audio-video znacznik czasowy 01:33:02 - 01:33:56, k. 26) wskazali, że w §6 ust. 4 regulaminu nie stanowi podstawy przyznania świadczeń w postaci bonów – podstawy tej upatrywali w §8 regulaminu. Gdyby nawet dokonać nadinterpretacji § 6 regulaminu i uznać, że istnieje możliwość wypłaty świadczeń na cele socjalne związane ze świętami, to regulamin nie formułuje żadnych zasad dotyczących ich przyznawania.

Ponadto dla uznania, iż określone świadczenie ma charakter socjalny, a zatem może korzystać z wyłączenia z podstawy wymiaru składek, niezbędne jest przestrzeganie pozostałych przepisów ustawy o zakładowym funduszu- art. 8 ust. 1. Zgodnie z tym przepisem przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady (vide wyrok Sądu Najwyższego z 16.09.2009 r., sygn. I UK121/2009, OSNP 2011/9-10/133). Oznacza to, że ocena prawna wydatkowania spornych środków powinna również obejmować nie tylko to, czy przyznanie świadczeń pieniężnych odbyło się w ramach procedury wynikającej z regulaminu, ale także czy zachowane zostały kryteria socjalne. Zdaniem Sądu Okręgowego, przyznanie w spornym okresie bonów towarowych przez odwołującego dokonane zostało z naruszeniem zasad wynikających z ww. przepisu. Co prawda wartość bonów towarowych przyznanych pracownikom była uzależniona od wysokości zarobków otrzymywanych w spółce, nie jest to jednak wystarczające do stwierdzenia, iż stanowiło to indywidualną analizę sytuacji pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy.

Reasumując brak indywidualnej oceny każdego przypadku, bez zachowania kryterium socjalnego i przyznanie bonów towarowych bez zachowaniu trybu ustalonego w regulaminie, prowadzi do wniosku, iż wartość przyznanych pracownikom bonów towarowych, mimo że sfinansowana z funduszu świadczeń socjalnych, nie może zostać uznana za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 r., Nr 161, poz. 1106 ze zm.). Skoro przyznanie bonów towarowych nie miało charakteru socjalnego, tylko charakter dodatkowego świadczenia pracodawcy, to świadczenie to należy uznać za przychód w świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361 t.j.), który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek – art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 2005, poz.1585 t.j.).

Wszystko to co wyżej wskazano w stosunku do składek na ubezpieczenie społeczne emerytalno-rentowe dotyczy również: składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe pracowników, bowiem w świetle art. 20 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009, Nr 205, poz. 1585 z zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe; składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników, bowiem w świetle art. 81 ust. 1w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 1 a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych(Dz. U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 z zm.) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy dotyczące pracowników określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W tym stanie rzeczy, na zasadzie art. 477¹⁴§ 1 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1349 z zm.).